

|                                   |                                                                                                     |
|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Rodzaj dokumentu:</i>          | <b>Zasady oceniania rozwiązań zadań</b>                                                             |
| <i>Egzamin:</i>                   | <b>Egzamin maturalny</b><br>Test diagnostyczny                                                      |
| <i>Przedmiot:</i>                 | <b>Wiedza o społeczeństwie</b>                                                                      |
| <i>Poziom:</i>                    | <b>Poziom rozszerzony</b>                                                                           |
| <i>Forma arkusza:</i>             | MWOP-R0-100, MWOP-R0-200,<br>MWOP-R0-300, MWOP-R0-400,<br>MWOP-R0-700, MWOP-R0-Q00,<br>MWOP-R0-Z00. |
| <i>Data publikacji dokumentu:</i> | 16 grudnia 2022 r.                                                                                  |

*Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.*

### Zadanie 1.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024 <sup>1</sup>                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                             |
| (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...].<br>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>6) Zdający rozpoznaje różne aspekty [...] problemów życia codziennego [...]. | (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo.<br>8) Zdający charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne). |

#### Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Przykładowa odpowiedź

Argument – Stwierdzenie zamieszczone na rysunku może wskazywać, że osoba nie wyobraża sobie życia bez dostępu do sieci i bez ciągłego korzystania z internetu.

Kontrargument – Sytuacja przedstawiona na rysunku może dotyczyć aktywności zawodowej tej osoby, na przykład pracy zdalnej.

### Zadanie 1.2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                            | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                     |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>1) Zdający wyjaśnia [...] wybrane współczesne procesy społeczne.<br>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne [...]. | (ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.<br>3) Zdający wyjaśnia zjawisko alienacji oraz analizuje jego przyczyny i skutki.<br>(SP) V. Nieletni wobec prawa.<br>2) Zdający przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu [...]. |

<sup>1</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne przedstawienie dwóch skutków.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

- Może to prowadzić do trudności w nawiązywaniu nowych znajomości ze względu na niską samoocenę.  
 – Może to prowadzić do osłabienia więzi rodzinnych czy sąsiedzkich i koleżeńskich, gdyż większość wolnego czasu pochłania funkcjonowanie w internecie.

**Zadanie 2.1. (0–1)**

| <b>Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024</b>                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Wymaganie ogólne</b>                                                                                                                                                                                                                | <b>Wymagania szczegółowe</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...].<br>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...]. | (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo.<br>5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia [...].<br>(SP) II. Rodzina.<br>1) Zdający charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie [...].<br>2) Zdający analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci. |

**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne wskazanie nazwy i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Nazwa grupy społecznej – rodzina

Uzasadnienie – W tekście źródłowym przedstawiono proces socjalizacji pierwotnej, który w sposób naturalny przebiega właśnie w rodzinie – w grupie pierwotnej przekazującej dziecku normy, wartości i wzory zachowań.

### Zadanie 2.2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                            | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>2) Zdający analizuje różnorodne [...] zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. | (ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.<br>4) Zdający porównuje status prawny stowarzyszeń [...] w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia tryb rejestracji tych organizacji.<br>10) Zdający przedstawia [...] formy [...] niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...] w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.<br>1) Zdający: wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. |

#### Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wymienienie dwóch czynności podkreślonych w tekście.  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Poprawna odpowiedź

- została członkiem partii politycznej
- założyła stowarzyszenie

### Zadanie 3.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie. | (ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.<br>3) Zdający przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej (mniejszości narodowe i etniczne [...]).<br>(SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna.<br>4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania [...]. |

#### Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Poprawna odpowiedź

Łemkowie / mniejszość łemkowska

**Zadanie 3.2. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                 | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...].<br>5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. | (ZP) IV. Prawa człowieka.<br>4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...].<br>(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.<br>6) Zdający analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Żaden język mniejszości etnicznej nie jest używany w gminach jako język pomocniczy.

Typ 2.: W Polsce, w niektórych gminach zamieszkiwanych przez grupy mniejszościowe funkcjonują języki pomocnicze, ale są to 4 języki: białoruski, kaszubski, litewski i niemiecki.

Typ. 3.: Kwestie dwujęzycznych tablic w danej miejscowości nie oznaczają, że w gminie, w której tak jest, mamy język pomocniczy. To uregulowania od siebie niezależne.

**Zadanie 4.1. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.<br>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...]. | (ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.<br>4) Zdający analizuje poznawcze przyczyny stosowania stereotypów i związane z tym niebezpieczeństwa.<br>(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo.<br>6) Zdający [...] wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i obcych”; rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji [...]. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne wyjaśnienie wypowiedzi.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

Krymscy Tatarzy wyznają w większości islam, a Mohamed i Halid zdają sobie sprawę, że stereotypem dotyczącym wyznawców tej religii jest ich domniemany fundamentalizm czy ekstremizm, rzekomo związany z prowadzeniem działań terrorystycznych.

### Zadanie 4.2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                     |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>2) Zdający analizuje różnorodne [...] działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego.<br>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...]. | (ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.<br>11) Zdający wyjaśnia, na czym polega nieposłuszeństwo obywatelskie i jakie niesie ze sobą dylematy; podaje jego historyczne i współczesne przykłady z różnych części świata. |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

Argument – Krymscy Tatarzy, chociaż wiedzą, że zostaną ukarani, ciągle protestują.  
 Kontrargument – Krymscy Tatarzy w opisanych działaniach nie złamali prawa, ponieważ jednoosobowe protesty są zgodne z rosyjskim prawodawstwem.

### Zadanie 4.3. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                      |                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                          |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. | (ZR) XIII. Ład międzynarodowy.<br>8) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy [...]. |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie przyczyny.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

Data z monety dotyczy aneksji Półwyspu Krymskiego przez Federację Rosyjską.

**Zadanie 5.1. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                        |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.<br>(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...]. | (ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>2) Zdający przedstawia [...] kierunki wydatków budżetowych w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>(SP) VII. Społeczność regionalna.<br>1) Zdający [...] lokalizuje własne województwo [...] oraz pozostałe województwa. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Poprawna odpowiedź**mazowieckie lub pomorskie lub wielkopolskie**Zadanie 5.2. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                             | Wymagania szczegółowe                                                                                                                           |
| (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...]. | (ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.<br>6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**Typ 1.: W województwie śląskim oba wskaźniki są w najniższym przedziale.Typ 2.: W województwie małopolskim stopa bezrobocia jest w najniższym przedziale, a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale najwyższym, ale w kolejnym.Typ 3.: W województwie lubuskim stopa bezrobocia jest w drugim przedziale (5,0–5,9%), a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale 55–56,9%, ale w drugim najniższym.Typ 4.: W województwie kujawsko-pomorskim stopa bezrobocia jest w najwyższym przedziale, a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale najniższym, ale w kolejnym.Typ 5.: W województwie zachodniopomorskim wskaźnik zatrudnienia jest w najniższym przedziale, a stopa bezrobocia jest nie w przedziale najwyższym, ale w kolejnym.Typ 6.: Ta zależność występuje w 11 z 16 województw / Ta zależność nie występuje w 5 województwach.

### Zadanie 5.3. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                             | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...]. | (ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>6) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej [...].<br>8) Zdający wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa” [...].<br>(ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>4) Zdający przedstawia możliwości kontynuacji edukacji [...]. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie specyfiki wskaźników.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Przykładowa odpowiedź

Oba wskaźniki na mapach obejmują wyłącznie osoby aktywne zawodowo – nie ma zatem w nich miejsca na kategorie nieaktywne zawodowo a mające powyżej 15 lat, przykładowo: na uczących się czy na emerytów.

### Zadanie 6.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                              |                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                 | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                    |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...]. | (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>2) Zdający charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej [...].<br>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Poprawna odpowiedź

inicjatywa ludowa / obywatelska inicjatywa prawodawcza

**Zadanie 6.2. (0–2)**

| <b>Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024</b>                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Wymaganie ogólne</b>                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>Wymagania szczegółowe</b>                                                                                                                                                     |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.<br>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, [...] samodzielnie wyciąga wnioski [...]. | (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>3) Zdający porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenia ustaw [...]. |

**Zasady oceniania**

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch różnic.

1 pkt – poprawne sformułowanie jednej różnicy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Różnica względem państwa z tekstu 1. – W Szwajcarii inicjatywa w sprawie zmiany konstytucji przysługuje obywatelom, a w Polsce posiadają ją tylko wybrane podmioty władzy.

Różnica względem państwa z tekstu 2. –

Typ 1.: We Włoszech inicjatywa ludowa przysługuje 50 tys., a w Polsce – 100 tys. obywateli.

Typ 2.: We włoskim prawie nie ma ograniczeń przedmiotowych w przypadku takich ustaw, a w Polsce nie mogą one dotyczyć niektórych kwestii, np. budżetowych.

**Zadanie 6.3. (0–1)**

| <b>Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024</b>                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Wymaganie ogólne</b>                                                                                                                                                                                                                        | <b>Wymagania szczegółowe</b>                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>2) Zdający analizuje różnorodne [...] zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego.<br>4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. | (ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.<br>10) Zdający przedstawia [...] formy i poziom niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...]; rozważa, czy korzystanie z praw i wolności politycznych z nią związanych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne sformułowanie zalety i wady.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Zaleta – Dzięki tej formie społeczeństwo faktycznie realizuje władzę, co sprzyja kształtowaniu poczucia odpowiedzialności za losy kraju.

Wada – Kompetencje, kwalifikacje ogółu społeczeństwa w danej problematyce mogą nie być wystarczające.

### Zadanie 7.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. | (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.<br>1) Zdający analizuje sposób wyboru i charakteryzuje formę (jednoosobowa lub kolegialna) głowy państwa we współczesnych republikach [...].<br>3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – [...] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec) [...].<br>7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec [...].<br>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.<br>8) Zdający [...] lokalizuje jej [Unii Europejskiej] państwa członkowskie [...]. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy i poprawne przyporządkowanie numeru.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Poprawna odpowiedź

Nazwa państwa – Republika Federalna Niemiec / Niemcy

Numer na mapie – 3.

### Zadanie 7.2. (0–2)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. | (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.<br>2) Zdający przedstawia, odwołując się do współczesnych przykładów, typologie współczesnych monarchii ze względu na pozycję głowy państwa [...].<br>5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy/rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) [...]. |

#### Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch uzasadnień.

1 pkt – poprawne sformułowanie jednego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

występowanie jednego z klasycznych typów trójpodziału władzy – Nie funkcjonuje on w Szwajcarii (państwo nr 4). Istnieje tam system parlamentarno-komitetowy, a naczelnym organem państwa jest parlament. To państwo określa się jako państwo z jednolitością władzy państwowej albo jako państwo o zachwianym, wyłącznie technicznym podziale władzy.

występowanie republikańskiej formy rządu – Nie funkcjonuje ona w Belgii (państwo nr 2). To państwo jest monarchią parlamentarną, a głową państwa jest król, pochodzący z dynastii sasko-kobursko-gotajskiej.

**Zadanie 8.1. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. | (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.<br>1) Zdający analizuje sposób wyboru [...] głowy państwa we współczesnych republikach [...].<br>4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta [...] (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki [i] Republiki Francuskiej) [...].<br>5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy [...] (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii [i] Federacji Rosyjskiej) [...].<br>6) Zdający [...] podaje przykłady państw z parlamentem jednoizbowym i dwuizbowym. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Poprawna odpowiedź**

A

**Zadanie 8.2. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. | (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>5) Zdający wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych [...].<br>(SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>5) Zdający [...] przedstawia sposób wyboru [...] Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej [...]. |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy.  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

W Polsce mamy powszechne wybory prezydenckie – naród wybiera prezydenta bezpośrednio, a w przedstawionym kraju jest on wybierany m.in. przez członków parlamentu (wybory pośrednie).

### Zadanie 8.3. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.<br>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>2) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].<br>(ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. | (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.<br>7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej [...]; porównuje te mechanizmy z obowiązującymi w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>6) Zdający [...] przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra [...]. |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego podobieństwa i poprawnej różnicy.  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

Podobieństwo – Polityczna odpowiedzialność rządu w obu państwach to odpowiedzialność parlamentarna.

Różnica – W Polsce rząd odpowiada politycznie wyłącznie przed pierwszą izbą parlamentu, a w przedstawionym kraju – przed obiema izbami.

### Zadanie 9.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                   |                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. | (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą.<br>3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Zgodnie z art. 121.3. *Konstytucji RP* Sejm RP, aby odrzucić poprawkę przyjętą w uchwale Senatu RP, potrzebował większości bezwzględnej, czyli w tym przypadku minimum 228 posłów głosujących „za”, a tymczasem „za” głosowało tylko 225 posłów.

Typ 2.: Liczba posłów głosujących „za” powinna być większa niż tych, którzy byli „przeciw” i wstrzymali się od głosu, a tymczasem „za” głosowało 225 posłów, a „przeciw” i wstrzymało się od głosu łącznie 230 posłów.

**Zadanie 9.2. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.<br>(ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. | (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.<br>6) Zdający charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą [...]; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji.<br>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne uzasadnienie.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Typ 1.: Pozycja ustrojowa Sejmu RP jest w Polsce silniejsza niż Senatu RP. Widoczne to jest m.in. w uprawnieniach obu izb w procesie ustawodawczym: każda uchwała Senatu RP dotycząca ustawy, która zmienia stanowisko Sejmu RP, może zostać przez Sejm RP odrzucona.

Typ 2.: Pozycja ustrojowa Sejmu RP jest w Polsce silniejsza niż Senatu RP. Widoczne to jest m.in. w uprawnieniach obu izb w procesie ustawodawczym – to Sejm RP uchwala ustawy.

**Zadanie 9.3. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                       |                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                          | Wymagania szczegółowe                                                                              |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.<br>5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. | (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą. |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Poprawna odpowiedź

1. F
2. F

#### Zadanie 10.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                 | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...]. | (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; [...] porównuje ordynację proporcjonalną i większościową [...].<br>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne. |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Poprawna odpowiedź

- 2

#### Zadanie 10.2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. | (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].<br>8) Zdający przedstawia organy stanowiące [...] samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].<br>(SP) VI. Społeczność lokalna.<br>3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane [...]. |

**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Rozstrzygnięcie – przepis 1.

Uzasadnienie – Obecnie kadencja rady gminy trwa 5 lat.

**Zadanie 10.3. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                          | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].<br>3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. | (ZR) VII. Rywalizacja o władzę.<br>8) Zdający [...] przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające [...] stabilności rządu.<br>(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>8) Zdający przedstawia organy stanowiące [...] samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. |

**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Poprawna odpowiedź**

1. P.
2. P

**Zadanie 11.1. (0–2)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                 | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.<br>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...]. | (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>8) Zdający wyjaśnia instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej (ograniczona i pełna zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej; [...] czynności prawne i ich forma).<br>11) Zdający analizuje kazusy z zakresu prawa rzeczowego [...].<br>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne. |

### Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia do sytuacji z obu opisów (A i B).  
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia do sytuacji z jednego z opisów (A albo B).  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

A.

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Wynika to z art. 17. Magda ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych, a do zawarcia umowy tego rodzaju potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

B.

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie – Wynika to z art. 14 par. 2. Zuzanna nie ma zdolności do czynności prawnych, jednak zakup żelek to przykład umowy powszechnie zawieranej w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, a cena wskazuje, że nie doszło do rażącego pokrzywdzenia kupującej.

### Zadanie 11.2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                 | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. | (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej [...]; przedstawia procedurę ustawodawczą.<br>3) Zdający [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...].<br>4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego [...] w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna [...]). |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.  
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Poprawna odpowiedź

- P
- P

**Zadanie 12.1. (0–2)**

| <b>Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024</b>                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Wymaganie ogólne</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>Wymagania szczegółowe</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.<br>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>6) Zdający rozpoznaje przypadki [...] łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw. | (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>21) Zdający przedstawia kary [...] unormowane w [...] Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>22) Zdający podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego [...].<br>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...]. |

**Zasady oceniania**

- 2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw.  
 1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Poprawna odpowiedź**

1. *Kodeksu karnego*
2. *publicznego*
3. *Kodeksie postępowania karnego*

**Zadanie 12.2. (0–1)**

| <b>Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024</b>                                                                 |                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Wymaganie ogólne</b>                                                                                    | <b>Wymagania szczegółowe</b>                                                                                                                                                                      |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. | (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.<br>20) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej ([...] występku a zbrodnie [...]). |

**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.  
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Zbrodnią w myśl polskiego prawa jest przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 3 lata.

Typ 2.: We wszystkich przytoczonych sytuacjach dolna granica zagrożenia karą jest charakterystyczna dla występku.

### Zadanie 13.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                          |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony. | (ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.<br>1) Zdający przedstawia [...] historyczny rozwój praw człowieka.<br>5) Zdający charakteryzuje system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych [...]. |

### Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Poprawna odpowiedź

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

### Zadanie 13.2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                               | Wymagania szczegółowe                                                                                         |
| (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].<br>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka [...]. | (ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.<br>4) Zdający [...] wyjaśnia pojęcie bezpieczeństwa [...]. |

### Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Rozstrzygnięcie – mniejszość, której dotyczy tekst 1.

Uzasadnienie – Przytoczony artykuł mówi o prawie do obywatelstwa, a ta mniejszość ma w swoim państwie status bezpaństwowców, czyli nie są oni uznawani za obywateli Mjanmy.

**Zadanie 13.3. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka [...].<br>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka [...]. | (ZR) XIII. Ład międzynarodowy.<br>10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu; lokalizuje je [...].<br>11) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze [...] Bliskiego Wschodu; lokalizuje je [...].<br>(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.<br>6) Zdający [...] przedstawia problem łamania praw człowieka w [...] państwie niedemokratycznym. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne przyporządkowanie trzech numerów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Poprawna odpowiedź**

Kurdowie – mniejszość, której dotyczy tekst 4.

Ujgurzy – mniejszość, której dotyczy tekst 2.

Rohindżowie – mniejszość, której dotyczy tekst 1.

**Zadanie 14.1. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.<br>8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności.<br>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>4) Zdający dostrzega perspektywę różnych uczestników życia publicznego. | (ZR) XIV. Integracja europejska.<br>4) Zdający rozważa kwestię charakteru prawnego Unii Europejskiej [...].<br>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.<br>9) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...].<br>(SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna.<br>5) Zdający uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe ([...] państwową/obywatelską, europejską). |

### Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

Argument –

Typ 1.: Istnieje obywatelstwo unijne.

Typ 2.: Obywatelstwo UE daje dodatkowe uprawnienia niezwiązane z obywatelstwem narodowym.

Kontrargument –

Typ 1.: Pozostajemy obywatelami swojego państwa, a obywatelstwo unijne jest wtórne.

Typ 2.: Nadal UE jest organizacją międzynarodową, a większość spraw obywateli jest rozwiązywana na poziomie krajowym.

### Zadanie 14.2. (0–2)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                | Wymagania szczegółowe                                                                                             |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.<br>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>1) Zdający [...] przedstawia prawa, które mu przysługują [...]. | (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.<br>9) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...]. |

### Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie trzech poprawnych przykładów.

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych przykładów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Prawo biernego i czynnego uczestnictwa w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Typ 2.: Prawo biernego i czynnego uczestnictwa w wyborach lokalnych (najniższy szczebel) przy zamieszkaniu w krajach członkowskich UE innych niż własne państwo.

Typ 3.: Prawo do składania petycji do Parlamentu.

Typ 4.: Prawo do zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawach dotyczących niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji unijnych.

Typ 5.: Europejska inicjatywa obywatelska.

Typ 6.: Prawo do zwrócenia się do instytucji unijnych w dowolnym języku urzędowym państw członkowskich i do otrzymania odpowiedzi w tym języku.

Typ 7.: Prawo dostępu do dokumentów Parlamentu, Rady i Komisji.

**Zadanie 15.1. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                       |                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                          | Wymagania szczegółowe                                                                                 |
| (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...]. | (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.<br>9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...]. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne sformułowanie zależności wraz z podaniem danych.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowa odpowiedź**

Im większe zainteresowanie polityką, tym częstsze uznawanie członkostwa Polski w NATO za wydarzenie przełomowe. Respondenci niezbyt interesujący się polityką najczęściej oceniali, że przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem ważnym, ale nie pierwszoplanowym (59%), a respondenci deklarujący bardzo duże lub średnie zainteresowanie polityką twierdzili najczęściej (odpowiednio 69% i 48%), że przystąpienie Polski do NATO było wydarzeniem przełomowym.

**Zadanie 15.2. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                       |                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                          | Wymagania szczegółowe                                                                                 |
| (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...]. | (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.<br>9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...]. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Poprawna odpowiedź**

1. F

2. P

### Zadanie 15.3. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                    |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. | (ZR) XIII. Ład międzynarodowy.<br>20) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę tej organizacji [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX wieku.<br>(ZR) XIV. Integracja europejska.<br>9) Zdający wyjaśnia założenia strefy euro [...]. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Wydarzenia dotyczą planowanego rozszerzania strefy euro.

Typ 2.: Wszystkie wskazane państwa zostały członkami NATO w pierwszej dekadzie XXI wieku: Bułgaria i Rumunia wstąpiły do tej organizacji w 2004 roku, a Chorwacja – w 2009 roku.

### Zadanie 16.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. | (ZR) XIII. Ład międzynarodowy.<br>10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki [...]; lokalizuje je [...].<br>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.<br>5) Zdający [...] przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Poprawna odpowiedź

C

**Zadanie 16.2. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. | (ZR) XIII. Ład międzynarodowy.<br>10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki [...]; lokalizuje je [...].<br>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.<br>5) Zdający [...] przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – podanie poprawnej nazwy i poprawne przyporządkowanie numeru.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Poprawna odpowiedź**

Nazwa państwa – Nigeria / Federalna Republika Nigerii

Numer na mapie – 3

**Zadanie 16.3. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                       | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                           |
| (ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br>6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.<br>7) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego. | (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.<br>5) Zdający wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu oraz przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

**Przykładowe odpowiedzi**

Typ 1.: Działania takie jak masowe porwania dzieci, mają na celu zastraszenie społeczeństwa, wytworzenie lęku.

Typ 2.: Organizacja, rozpoczynając akcję zbrojną, stosowała przemoc w celu ideologicznym (przekształcenia państwa w państwo wyznaniowe), co nosi znamiona przestępstwa wojennego popełnionego w czasie pokoju.

Typ 3.: Organizacja stosuje zamachy bombowe jako metodę działania, także w celu nadania rozgłosu.

### Zadanie 17.1. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. | (ZR) XIII. Ład międzynarodowy.<br>17) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska [...].<br>(ZR) XV. Polska polityka zagraniczna.<br>1) Zdający [...] wykazuje transformację celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX wieku.<br>2) Zdający wyjaśnia zmieniającą się pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej i determinanty tej pozycji [...]. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Inicjatywa Trójmorza.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Do Inicjatywy Środkowoeuropejskiej należą także państwa spoza Unii Europejskiej.

Typ 2.: W tekście ukazano cele gospodarcze, a cele Inicjatywy Środkowoeuropejskiej w tej dziedzinie były inne, jak również obejmowały charakter współpracy inny niż gospodarczy.

### Zadanie 17.2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                  |
| (ZR) I. Wiedza i rozumienie.<br>7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. | (ZR) XIII. Ład międzynarodowy.<br>17) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska (np. Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski). |

#### Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

#### Poprawna odpowiedź

Grupa Wyszehradzka

**Zadanie 18. (0–5)**

| <b>Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Wymaganie ogólne</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>Wymagania szczegółowe</b>                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>(ZP) I. Wiedza i rozumienie.<br/>5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.</p> <p>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br/>6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.</p> <p>(ZP) IV. Komunikowanie i współdziałanie.<br/>3) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza proste pisma do organów władz.</p> | <p>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.<br/>8) Zdający [...] rozpoznaje, kiedy decyzja administracyjna w Rzeczypospolitej Polskiej jest ważna.<br/>9) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych; pisze odwołanie od decyzji administracyjnej.</p> |

**Zasady oceniania**

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

*\* Przez właściwą konstrukcję należy rozumieć właściwe rozplanowanie pisma wraz z oznaczeniem odwołującego się i podpisem.*

**Kategorie elementów składowych:**

- 1) Poprawne podanie nazwy instytucji wydającej decyzję i nazwy instytucji, do której skierowane będzie odwołanie; właściwa data; wniesienie o uchylenie decyzji.
- 2) Wskazanie wadliwości decyzji z powodu braku uzasadnienia oraz z powodu braku podstawy prawnej.

### Przykładowa odpowiedź

Mazowszany, 19.05.2021 r.

Michał Michałowski  
Mazowszany 1, 10-100 Wolica

Wojewoda Mazowiecki  
za pośrednictwem  
Starosta Radomski  
ul. Nowa 1, 22-222 Radom

Odwołanie  
od decyzji Starosty Radomskiego z dnia 30.04.2021 r.

Wnoszę odwołanie od decyzji Starosty Radomskiego z dnia 30.04.2021 r. dotyczącej braku zgody na zatwierdzenie projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę wewnętrznej instalacji gazowej w budynku mieszkalnym, na nieruchomości położonej w miejscowości Mazowszany, Gmina Wolica nr ewidencyjny gruntu 100/2.

Decyzję doręczono mi 5.05.2021 r.

Decyzji powyższej zarzucam brak podstawy prawnej oraz brak uzasadnienia.  
W związku z tym wnoszę o jej uchylenie.

Michał Michałowski

## Zadanie 19. (0–7)

| Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...].</p> <p>4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.</p> <p>8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...].</p> <p>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] tekstów z zakresu nauk społecznych.</p> <p>4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi [...].</p> <p>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.</p> <p>3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...].</p> <p>4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.</p> <p>(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.</p> <p>2) Zdający tworzy strategię argumentowania [...].</p> | <p>(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.</p> <p>1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej [...] ruchliwości społecznej.</p> <p>2) Zdający analizuje sposoby adaptacji klas społecznych do zmiany społeczno-gospodarczej w Rzeczypospolitej Polskiej; wskazuje na przyczyny degradacji i awansu społecznego przedstawicieli tych klas społecznych.</p> <p>3) Zdający przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego.</p> <p>4) Zdający rozważa zasadność teorii „człowieka sowieckiego” (bierność, roszczeniowość wobec państwa), odnosząc się do konkretnych współczesnych przykładów.</p> <p>6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>8) Zdający charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych [...] wewnątrz Europy.</p> <p>9) Zdający analizuje uznane za niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej na podstawie literatury (np. fragmentów pracy <i>Łowcy, zbieracze, praktycy niemocy. Etnografia człowieka zdegradowanego</i> Tomasza Rakowskiego).</p> <p>(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>6) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej; rozróżnia formy polityki aktywnej oraz świadczeń socjalnych dla bezrobotnych.</p> <p>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.</p> <p>9) Zdający [...] rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.</p> |

### Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

### Aspekty tematu:

- 1) Przedstawienie uwarunkowań społeczno-gospodarczych procesu pionowej ruchliwości społecznej w społeczeństwie polskim przełomu XX i XXI wieku.
- 2) Przedstawienie sposobów adaptacji klas społecznych społeczeństwa polskiego przełomu XX i XXI wieku do zmiany społeczno-gospodarczej.
- 3) Przedstawienie zmian w strukturze społecznej w społeczeństwie polskim przełomu XX i XXI wieku.

### **Przykładowa odpowiedź**

Przeobrażenia systemowe, jakie nastąpiły w Polsce od końca lat 80. XX wieku, dotyczyły większości wymiarów życia społecznego. Istotnym aspektem zmiany była transformacja gospodarcza, która miała ważny wpływ na przemiany społeczne, w tym – na ruchliwość pionową w społeczeństwie polskim. Struktura klasowa, funkcjonująca w Polsce Ludowej, znacząco się zmieniła.

W wyniku transformacji gospodarczej od gospodarki centralnie planowanej do rynkowej otworzyły się nowe możliwości. Wprowadzona swoboda działalności gospodarczej doprowadziła do rozwoju sektora rodzimych prywatnych przedsiębiorstw – również poprzez proces uwłaszczenia nomenklatury i prywatyzacji majątku publicznego. Pojawił się także w znacznie większym stopniu kapitał zagraniczny. Jednak nowe realia oznaczały upadek państwowych gospodarstw rolnych oraz licznych zakładów wielkoprzemysłowych, stąd pojawiło się zjawisko znaczącego bezrobocia. Zmiana gospodarcza miała też związek z tzw. restrukturyzacją gospodarki, co oznaczało zmiany struktury zatrudnienia – coraz mniej osób mogło znaleźć zatrudnienie w sektorze I (rolnictwo) oraz w sektorze II (przemysł), a coraz więcej – w sektorze III (usługi).

Sposoby adaptacji klas społecznych do zmiany społeczno-gospodarczej były różne. Część wiązała się z awansem społecznym i z przejściem do tzw. Polski sprywatyzowanej. Ci dobrze zarabiający pracownicy firm komercyjnych, kierownicy, specjaliści i elita biznesu bywają nazywani wygranymi transformacji. Część społeczeństwa zachowała swe budżetowe etaty, natomiast na ogół nie oznaczało to awansu – zarabiali oni gorzej niż ci pierwsi, ale

mieli stałą i stabilną pracę. Pozostałych można określić na ogół przegranymi transformacji. Jednak poza tzw. Polską na zasiłku, czyli bezrobotnymi czy ludźmi, którzy przeszli na wcześniejszą emeryturę lub uzyskali rentę, warto wskazać – za T. Rakowskim – na jeszcze jedną strategię, strategię osób tworzących tzw. Polskę zbieracko-łowiecką. Mamy zatem osoby aktywne pozasystemowo, funkcjonujące dzięki nieformalnym sposobom zarobkowania. Część bezrobotnych pracowała też „na czarno” w ojczyźnie. Ważną strategią stała się też emigracja zarobkowa, a większe jej możliwości związane z członkostwem w UE oznaczały znaczny spadek stopy bezrobocia.

Zmiany w strukturze społecznej już w części zostały wyżej podane. Pojawiły się nieobecne wcześniej w porównywalnym stopniu kategorie przedsiębiorców i bezrobotnych. Ta pierwsza, podobnie jak inteligencja, stała się zróżnicowana społeczno-ekonomicznie. Bezpośrednią konsekwencją transformacyjnej restrukturyzacji było także zmniejszenie się liczby robotników rolnych i przemysłowych oraz klasy chłopów. Warto jednak za H. Domańskim podkreślić, że oprócz – typowego dla inteligencji – dziedziczenia pozycji społecznej mieliśmy też do czynienia z przypadkami awansu społecznego do tej kategorii. Dotyczy to osób z rodzin chłopskich i robotniczych, zdobywających upowszechniające się wykształcenie nie tylko średnie, lecz także i wyższe.

Widać zatem, że struktura społeczna podlegała znacznym przeobrażeniom, a sposobów adaptacji było bardzo wiele, przy czym mogły one oznaczać pozostanie w tej samej klasie społecznej albo ruchliwość pionową (awans lub degradację).